Број 211. У Новом Саду у недељу 22. септембра 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељка и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на извори.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Какви су наши либерали?

Познато је да се либерали у Троједници претопили у самосталну странку и сада у њој рове да је разрују, као што се разровала и либерална странка у Угарској. Оваково роварење упропашћује самосталну странку, то виде и они самосталци, који интерес странке са свим друкчије посматрају него придошлице у странци — либерали. Да ли ће самостална странка имати будућности, и да ли ће у опште моћи доћи у тај положај да за свој програм, који је демократски и у основи идентичан са радикалним, пропагира и у самом законодавном телу зависи од тога која ће струја у самосталној странци надвладати, да ли она струја која је за заједничку акцију са радикалном странком или она која у самосталној странци хоће да оживи либералну.

Да не би ко помислио да писац ових редака хоће у мутноме да лови, односно у доба кад је сав српски народ погођен шкандалима у Загребу, а особито самостална странка кад је забрањено њеном органу „Србобрану“ да изалази, одмах ће изјавити да је и он пријатељ самосталне странке и баш за то, што је пријатељ, хоће да упозори на мане у странци. Самостална је странка опозициона странка према троједничкој влади и у опште систему који влада у Троједници и то из начелних узрока. Специјално опозиционо становиште странака самостално заузима према културном и господарственом раду троједничке владе јер сваки интензивнији рад на тим пољима не зависи од троједничке владе него од мађарске, те зато странка и тражи ревизију угарско-хрватске нагодбе од год. 1868. У колико пак троједничка влада самостално и делује на културном и господарственом (привредном) пољу, тај рад ни из далека не задовољава демократске и народне тежње српског народа у земљи.

Између осталих културних тежњи српског народа у Троједници споменућемо само тежњу за самосталним народним васпитањем. Самостална странка свим силама бори се против школског закона који оне могућује отварање и издржавање српских народних школа. Овај само један пример је наведен да се види, да Срби не одобравају културан рад троједничке владе. Што се тиче господарственог (привредног) рада троједничке владе о њему није вредно ни говорити, он је испод сваке критике. Тешко је наћи Србина који ће с похвалом рећи о томе раду, осим Стеве В. Поповића који је у прорачунском одбору троједничког сабора хвалио рад владин тако, да се забатргао и рекао, да под владом грофа Хедерварија и коњи и волови боље живе но што су живели. Осим тога Србина има још један који се управо заноси привредним радом владиним а тај је Васа Муачевић. Њему је идеал „Славонско господарско друштво“, јер му је он подпредседник. Међутим, то славонско друштво за свих 28 година, од како у њему „велекорисну“ накану спровађа Васа Муачевић, није толико на привредном пољу израдило, колико су српске земљорадничке задруге за неколико година израдиле.

С тога разлога, што нити културни, нити привредни рад ни из далека не задовољава тежње и потребе српског народа, самостална странка унела је у програм и такове захтеве, у којима се управо огледа неповерење према културном и привредном раду троједничке владе, унела је дакле у програм такове захтеве, који одговарају савременим потребама нашег народа. Са таквим програмом самостална је странка стекла симпатије у народу, но на жалост морамо констатовати, да симпатије у народу почињу да ладне од како се у њу увукоше либерали, а специјално за време петровданског сабора. Уђоше у њу људи, који нити имају спреме, нити добре воље, а још мање полета за напредније идеје, а међу такове људе на првом месту мислимо Васу Муачевића.

У „Застави“ је било говора о Васи Муачевићу, било је доста речено, па да га наш народ види у правој боји, било је речено да он као самосталац на банкету грофа Пејачевића наздравља њему и систему, оном истом систему, против кога се српски народ бори а и кога је српски народ ових дана на митрополијском збору осудио. Ми се не би овом приликом лаћали пера, да и опет коју не проговоримо о либералима у самосталној странци, да нам управо Васа Муачевић није дао повода.

У најновијем броју „Gospodara“, органу „Славонског господарског друштва“ читамо и једну биљешку. Ми ћемо, да нам слика буде потпунија, од речи до речи ту биљешку како гласи латиницом прештампати.

„Čestitka presvjetlom gospodinu odjelnom predstojniku Otonu pl. Krajčoviću-Iločkomu. Iz svoje dne 4. kolovoza t. g. obdržavane sjednice, čestitao je središnji upravljajući odbor ‚Slavonskog gospodarskog društva‘ presvjetlom gospodinu Otonu pl. Krajčovicsu ovom brzojavkom: ‚Prvi put u sjednici sakupljen iza proglašenja prev. odlikovanja, kojim su neprocijenjive zasluge Vaše Presvijetlosti sa najvišega mjesta priznate, ne može odbor ‚Slavonskog gospogarskog društva‘ propustiti, a da tim povodom ne izrazi radost svoju uz srdačnu čestitku i želju, da bi Vaša Presvijetlost još dugo djelovala i na dalnji gospodarstveni i kulturni napredak liepe naše domovine Hrvatske i Slavonije. — Odbor ‚Slavonskog gospodarskog društva‘; podpredsjednik: V. Muačević‘‘. — Видимо из овога, да либерали у самосталној странци не само не схваћају програма странке, но шта више, руше пред светом углед странке, па се и опет у њој лепо башкаре. Ми би волели знати које су то „непроцијењиве“ заслуге подбана Крајчовића за „господарствени и културни напредак лиепе наше домовине“, и то оне „лиепе наше домовине“, у којој српском народу, као што се збило у Загребу, нити имање, нити живот није сигуран; у оној „лиепој нашој домовини“, у којој да се спречи отимачина мора да постоји преки суд! Митрополијски збор изразио је неповерење влади и тражио да управа дође у друге руке, а Васа Муачевић изражује поверење подбану!

Ми напред рекосмо, какво становиште заузима самостална странка према културном и привредном раду троједничке владе а ево видесмо какво становиште заузима Васа Муачевић. И опет велимо узвладају

ПОДЛИСТАК.

† ЛАЗАР МАЛАЋ.

„Наши дани све су блеђи
А јунаци све су рђи...“

У најновије доба сахранисмо и опет једну велику наду. Из редова српске омладине нестаде једног од најбољих чланова њених, нестаде оног који се спремао, да истински послужи своме роду и оној груди земље на којој је света угледао, — да попуни ретке редове бораца за напредак и бољитак српскога народа

Лицем на св. Илију ове године, забрујаше тужно звона са свих пет српских цркава у св. Андреји, зајечаше тужно, јер тог дана отрже хладна рака оној шаци Срба у св. Андреји једног од ретких синова њених, кога смрт покоси у 23. год. млађана живота му; тога дана сахрањен би дични Србин и узор омладинац Лазар Малаћ, а са њиме сахрањене бише и све оне велике наде, које у њега полагасмо.

О томе човеку хоћу да прозборим коју, да дадем израза своме другарском пијетету према честиту другу, хоћу да покушам ма и у бледим цртама, да прикажем овог доиста идеалног младића и Србина, да се види, какви би могли бити и какви би требали да буду чланови српске омладине.

Истина покојни Л. Малаћ није спадао у редове великих, јавних радника, али зато ипак он беше у својој врсти велик. Та он је био узор и као син, и као брат и друг, као ученик и као Србин. Из његова кратка живота може се омладина слободно поучити; у његову животу има много лепога и идеалнога — из његова живота ће се најпосле видети, шта је српски народ изгубио у њему.

* * *

Около Будима има шака Срба, која је раштркана у мору туђинштине. Као оазе у пустињи изледају ове српске колоније, уз то су географски сасвим одељене и удаљене од крајева где наш народ у већем броју живи. На добар сахат и по хода од Будима, тик уз десну обалу лепога Дунава, лежи историјско српско место св. Андреја. Ту у св. Андреји угледао је света и Лазар Малаћ, син угледних родитеља Стевана и Ефимије.

Још из раног детињства тако му је омилела српска књига и српске народне песме, да је још дететом знао читаву једну збирку народних песама на изуст. Зато је и умео онда као дете тако верно подражавати (имитирати) срп. народни стих. Љубав према српској књизи и према српским народним песмама, ухватила је корена у срцу његову још онда, кад је душа и срце дечје као кристал чисто, када се за њега хвата најлакше све оно што је лепо и племенито. Та љубав тињала је од тог доба у његовим грудма, тако стално и тако сигурно, да не беше ништа на свету што би је ма и за тренут угасити могло. Што старији биваше, расла је све то већма и његова љубав према свему што је српско, са српским идеалима је легао и устајао, заносећи се српским идеалима спремао се за живот, као ретко ко.

Пошто је свршио шести разред гимназије, у Будимпешти, уз пристанак родитеља реши се и дође у новосадску велику гимназију, јер је осећао велику празнину у души услед тога што је са катедре слушао само о туђим идеалима — што је његово српско срце тежило, да са српском браћом проведе дане лепог ђаковања. Тада је говорио мало необичним нагласком, а то је тадањим његовим друговима доста комично било. Држали смо, да је то какав »кукаван« Србин, који једва сриче српски. Но какво изненађење! У целом разреду, не беше нико тако посвећен у српским стварима, као: историји, књижевности, географији, културној историји и т. д.

Вредним и бодрим оком пратио је све ствари, које би образован човек требао да прати.

Што је старији бивао, и рад му беше све опсежнији. Радио је и учио, и дању и ноћу. Књига му беше најмилија забава.

С вољом се одао медицини, с великим маром и истрајношћу радио је и учио.

На српске ствари и српску просвету трошио је као ретко ко Једва беше 23 године, а беше већ чланом »Матице Српске«. Држао је већину српских листова, био је члан »Српске књижевне задруге«, уз то није било српске књиге, а да је није купио и прочитао.

Беше необично зрелих назора, и имађаше

ли у самосталној странци либерали онда је крај странци. Пазимо на све!

Пријатељ самосталаца.

Писмо из Скадра.

У 163. броју „Заставе“ донио је „Скадранин“ допис из Скадра, а под рубриком: „Наше Прилике. Митрополит призренски Нићифор, црногорски конзул Мијушковић и руски конзул Шчербина.“

Нама је мило, господине уредниче, кад допуштате да се у вашем цијењеном листу могу изнијети наши јади, наше невоље, и све оно што се нас овамо потиштенијех тиче, велим, нама је мило, јер се тако износи стање ствари, које ће интересовати дајбуди наш српски свијет, па и остали словенски, особито много наде полажемо на моћну заштитницу — Русију свијех хришћана у Турској, па природно и нас Срба. Али ми се, господине уредниче, за овај мах не свиђа излагање „Скадранина;“ а знате за што? за то, што не одговара истини.

Рачунајући на вашу готовост, да ћете дати мјеста овим неколико ријечи у вашем цијењеном листу из чега ће се видјети право стање ствари. Узећу исти ред којим је пошао „Скадранин,“ да би имали што виднију паралелу. Послужићу се датима истинитим а и упућиваћу и вас и читаоце на врела поуздана одакле ће бити чисте и непомућене воде.

Долазак рашко призренског митрополита у Скадар уродио је по наше становништво у Скадру, и околини добријем плодом. Општина је пријешла из руку Беровића и Вучинића, који су у општини имали већ толико година жарили и палили, или да се изразим ријечима једног господина, тимарили општину тако немилосрдно, још од времена грчког митрополита Мелентија. Грчком митрополиту Мелентију, мало је стало било ко ће бити у општини; главна је ствар, да се донесе богатих бакшиша а за народ, за цркву ко је марио?! Кад је дошао на епархијску столицу Србин Дионисије, ишле су често жалбе, на општинско главарство, све је било узалуду. пошто се није преосвећени митрополит, ушљед дугог пута преко дивљих и непреходних крајева могао одважити, да посјети своју паству и да ту свар извиди. Морало се чекати боље вријеме и боље прилике. Ми смо Скадрани срећни што смо то и дочекали.

Доласком рашко-призренског митрополита Нићифора, наше жалбе нијесу остале глас вапијућег у пустињи, нашле су одзива и наш преосвећени архипастир одазове се жељи Скадрана те се крене у Скадар баш у оно злосретно доба, кад су многе српске мајке закукале, кад су највећи нереди били у Старој Србији, кад бјеху затворене стазе и богазе, кад му је живот био у највећој опасности.

Чим је стигао у Скадар и мало се од дугог и тешког пута одморио, покушао је све да помири „завађене“ општинаре, односно да види како се у црквено српској општини руковало од прије 10 –12 година. Нареди слободне изборе, да гласање буде слободније сваком општинару, гласање је тајно, и по свршеном избору огромна се већина изрази против Беровића и Вучинића (за њих је гласало свега 3—4 човјека), потврди се избор свијема присутнијема, те су и Беровићи и Вучинићи потписали извршени избор, по чему свје дочи записник тога дана вођен. Као што се види није истину рекао „Скадранин,“ кад каже да је митрополит самовољно ријешио спор у корист г. Алексе Поповића и његових садругова.

Кад је тако извршен избор, ваљало је одузети све општинске рачуне од онијех људи, које је народ одбацио, за које не хтје дати нако 3—4 гласа. Г. митрополит заиште да се дотадашњи рачуни предаду, да се новци ако у опште и има, одузму од Беровића и Вучинића и предаду на руковање новоизабраном Поповићу и другима му. Сад је настало оно, што се и очекивати могло. Беровићи и Вучинићи успротиве се, не хтједоше чути наредбе, но одмах пођу да оптуже свога митрополита валији. Тако и учине, заиста оптуже владику, како је био неправилан, како ради против интереса Турске а у корист Србије и Црне Горе.

Кад је дознао митрополит овакве иступе позове Павла Вучинића на одговор. Каваз који је био дошао по њ, позове га. Овај нада дреку и вику како је каваз вадио револвер, да га убије и одмах похита г. Шчербину на жалбу, па за тим хајд у валијин конак и оптужи како каваза, тако и митрополита, као да је он наговорио каваза да га убије.

Будући не смједну затварати митрополита, затворе му каваза, који је читавих 2—3 мјесеца остајао у затвору валијиним.

Сву кривицу дописник је бацио за неуспјех Беровића и Вучинића на црногорског конзула Мијушковића, као да је тобож митрополит овима власт узео по инструкцијама г. Мијушковића. Г. уредниче, мислим да ћете се и Ви и сваки читалац с тијем сагласити, да је природно, е ће се један српски митрополит најприје обавијестити о српскијем стварима с једнијем српскијем преставником, који је ту и дошао, да штити Србе и који српске интересе најбоље познаје.

Природно је и то, да је он био обавезан, да их престави како г. митрополиту онако како и јесте у ствари и како доликује једном поштеном Србину и конзулу једне српске државе. Да је књажевска црногорска влада цијенила рад свога конзула у Скадру види се по томе, да га је Господар аванзовао са конзулског мјеста на предсједништво главне државне контроле. повјеривши му тијем једну врло озбиљну државну установу да њом рукује; те је њиме отпочета нова реорганизација готово у свијема установама у Црној Гори.

Дакле, није дигнут Мијушковић из Скадра на жалбе скадарскијех Срба; напротив, као што сте видјели он је унапријеђен — почаствован је много вишим положајем но што га је у Скадру имао.

Ми скадарски Срби сви добро познајемо г Мијушковића и његову заузимљивост, те можемо слободно рећи, да је био много ревноснији и енергичнији но што му је и влада наређивала.

Сад ћу вам нешто проговорити, што се тиче мјеста у цркви скадарској и на то вам дати објашњења.

У Скадру од давнина постоји српска православна црква која се као српска увијек и сматрала. Г. Шчербина руски вице конзул, заступајући грчког конзула у Скадру (који је иначе врло ријетко у Скадру боравио), да би се Грцима препоручио на молбу 3—4 Грка у Скадру, који и нијесу скадарски Грци, но дошљаци, захтијевао је од српских епитропа, да уступе у цркви једну пјевницу за Грке.

Наши су знавали из рђавог искуства, да ће Грци ако добију једну пјевницу тражити и другу и тако постепено цијелу цркву себи присвојити. Разумије се, да то нијесу хтјели никако допустити.

Држим да су наши добро радили, јер г. Шчербина их не позна као ми.

Но шта учинише противници? У договору с грчкијем конзулом и драчким митрополитом науме, да српску скадарску општину потчине драчкој и цијелу ствар тако вјешто удесе, да о томе нико није знавао осим њих и Грка и вјерних њиховијех присталаца, жалоснијех Срба Беровића и Вучинића, којима је било све једно, гдје ће Срби скадарски бити, само да и даље пирују по општини као и прије.

Грчком конзулу Кипреосу ово се јако допаде те он изради преко грчке легације у Цариграду, да се патријаршији предложи одцјепљење срп. скадар. општине од рашко

ванредно дубок суд о стварима, које су засецале у наш народни живот. У његовој души је нашао најбољи одјек сваки догађај, који се у нашем народу десио. Лице би му се зажарило. очи би му севале необичним сјајем, када смо говорили о српским идеалима, и како би требало радити, да се нашем народу помогне. Том приликом би говорио необично одушевљено, готов животом својим потврдити оно што рече.

На скуповима и јавним договорима врло се нерадо истицао. Превелика скромност беше му једина махна. Беше врло тактичан и учтив и у најжешћим дебатама, а са нетактичним људима није се хтео по други пут ни упуштати у расправљање. Кад је о чем био уверен, није било никог на свету, ко би га био кадар о том разуверити.

Врло лепа црта у његову светлу карактеру беше та, да, ма да је био од врло имућних родитеља, никада није то показивао. Не беше ни трага у њему оне болести, која је тако честа, у деци наших »бољих кућа« и наше интелигенције, т. ј да лудо теже за нотабилитетством. Он беше скроз демократа. Радити живо се интересовати и проучавати народне ствари, то му беше идеал.

Био је идеално добар друг. Је ли се требало сироту другу на невољи наћи, беше у свако доба готов да му обилно помогне. Је ли требало на општу народну или омладинску ствар жртве принети, био је увек први.

Плодови његова труда и искреног одушевљења већ су се и показали, и они нам најбоље сведоче и казују, чему смо се могли надати од честитог Малаћа.

Са својим старијим братом Ђуром, стално је и одушевљено радио на томе, за ону шаку Срба у Св. Андреји и у околини унапреде и сачувају од назадовања. Није се смирио, док није основана читаоница у Св. Андреји.

Одушевљено се заузимао око оснивања српских земљорадничких и занатлијских задруга. Кад сам се крајем прошле школске године опраштао с њиме, довикивао ми је у лађу: »Молим те, пошљи нам што пре правила и за земљорадничке и за занатлијске задруге, чим стигнеш доле. Требају нам, да не дангубимо!«

Није ни мислио јадан, да ће га смрт спречити, да у дело приведе своје лепе замисли.

Јако га је болело, што српски живаљ у Св. Андреји и околини бројно опада Упућивао је свет, како да живи, па да и материјално и бројно напредује. Радио је на томе, да се што већи број српске деце доведе тамо на занат, и да се тим начином створи могућност, да наш народ тамо бројно напредује.

Колико му је лежала на срцу срећа и бољитак српског народа, најбоље сведочи ова идеално лепа и ретка ствар.

Као што сам већ споменуо, има у Св. Андреји од новијег доба леп број српске деце на занатима Ту децу је пригрлио покојни Лазар са својим братом и још једним одушевљеним Србином из Св. Андреје, те су их сваке недеље поучавали у српском и немачком језику у историји, земљопису, рачуну и т. д. Држали су им недељом и свецем после подне права предавања.

Но што је најинтересантније и хвале највредније јесте то, да је све то у највећој тишини вршено. Покојни Лазар је тако скроман био, да о томе није ни својим најбољим друговима, ништа говорио. Одлазио је сваке недеље и празника кући, да врши племениту службу, коју је себи у задатак ставио.

Свој завичај је необично љубио. По његовим речима, не беше тога блага ни почасти, које би га кадре биле из родног му места одмамити. Он је за свету дужност сматрао, да му треба, и да мора тамо, на мртвој стражи, остати, и бдити над оном шаком Срба. Његови суграђани су знали за ту љубав његову, коју гајаше према њима, па су га неограничено волели и поштовали. Ни од ког се није гордио, са сваким је лепо опходио, према сваком беше као рођени брат или син.

На неколико недеља пред своју смрт, он је одушевљено говорио и мећао на срце својим друговима, да почетком »идуће школске године омладина с њиме у друштву обиђе оне српске оазе, што су у околини Св. Андреје раштркане. Позивао нас је, да песмом и речју одушевимо, отргнемо ону шаку Срба, која се готово политичком сну предала.

А он: »Ум за морем, смрт за вратом!« — и не помишљаше, да ће му готово, атлетско тело, тешка бољетица, за три недеље у гроб свалити. Није ни сањати могао, да ће први излет, који његови другови учинили буду, бити излет на његов гроб.

* * *

призренске митрополије а да се сједини с драчком, и да потпане под драчку епархију, и слажу, да је на то дао свој пристанак, руски конзул. Патријаршија драговољно објеручке прими предлог и усвоји одцјепљење од рашко-призренске митрополије и да своју санкцију да може доћи слободно под драчку епархију.

Као што ћете даље видјети, гдје је срећа ту и несреће има. Господин Бакић црногорски министар у Цариграду дозна са свим случајно за ту ствар; пође код г. Грујића и исприча му све; те оба заједно оду код г. Зиновијева. Овај извиди одма разложност њихове жалбе, поручи за г. Шчербина, који дође у патријаршију и изјави пред патријаршијом, да он није дао своје сагласије грчком конзулу за отцјепљење српске скадарске општине од рашко призренске митрополије. Нашто патријарх рече, па кад г. Шчербина није оно хтио, онда нека буде по старом.

Ето у томе је истина. И коме је стало до истине тај ће бити брзо на чисто и с оним, што овде нисам исписао.

Истинко.

Политички преглед.

Поравнање. Данас у вече стижу у Будимпешту аустријски министри Кербер, Бем, Паверк, Кал и Главанели, да у недељу продуже преговарање у ствари поравнања са угарским министрима. Полуванични извештаји јављају, да се ово преговарање не односи на царинску тарифу, јер је у том питању споразум већ постигнут. Диференције постоје једино још у стварима финансијске политике. Но има наде да ће се сад у Будимпешти у тим питањима постићи потпун споразум.

Велики кнез Николај Николајевић у Цариграду. „Ђорђе Побједоносчев“ је са великим кнезом Николајем Николајевићем стигао у Цариград. Великога кнеза је на лађи поздравило нарочито изасланство султаново, а осим тога руски посланик са целим својим особљем. Кад је велики кнез ступио са лађе на земљу учињене су му велике војничке почасти. Одатле се велики кнез кренуо на колима у Јилдис палату, а путем га је пратило коњичко одељење. У Јилдис палати је велики кнез примљен врло срдачно и са највећим почастима. Пошто су чланови свите са обадве стране приказани, вратио је султан посету великом кнезу у Мерасик-хиоску, где је кнез одсео и где ће остати, док се буде у Цариграду бавио.

Крвави метежи у Старој Србији и Маћедонији. Из Софије јављају: Из Битоља су стигле вести, да је устанак службено проглашен. Крвопролиће је ужасно, порушени су читави градови и села. Војска у потпуној анархији напушта бојиште и неће да се бори. Казе костурска, леринска и воденска сасвим су устале на оружје. Нападнуте су касарне у Битољу, железница код Кенали покварена, један одред коњице турске разоружан код села Крстофор. Битољски грађанин селе се у поља, бојећи се бомбардовања. Устаници су заузели кланац „Ђавато“ изнад турског села Кажани између Ресена и Битоља, заробљена стража од неколико чета. Турци у Ресену нуде примирје. Арнаутске чете долазе сваки дан, али избегавају борбу. Цео битољски вилајет пламти. Битољ је са свију страна опкољен са шест топова. Телеграфске су жице свуда прекинуте Арнаути врше ужасне покоље у охридском округу и Струги. Оба су града запаљена.

Из **Атине** јављају: На основу саопштења која су донели паробродски путници из Солуна, „Емпрос“ јавља у свом последњем броју ово: Турски су војници пре три дана запалили у воденском округу села Тресине с 220 кућа, Карацано и Куманово Прекјуче су с три засебна воза отишла велика војна одељења у Воден. Тамо је отишла и артилерија. Турска је војска посела линију од Водена до Ђевђелије и од Битоља до Бервије. У Солуну се пронео глас да је турска војска опсела Ђевђелију.

Бурски генерали у Берлину. У Берлину се још крха око пријема бурских генерала, али као да ће се цела ствар свести на то, да генерали буду примљени као енглески поданици, те да се морају обратити на енглескога посланика, који би онда својим путем и начином аудијенцију потражио. Наравно, после би се према томе одлучило шта да буде и шта да не буде. У овој ствари позивају се у Берлину на прецеденс, а то је случај са Бизмарком, кад је овај тражио аудијенцију код краља Фрање Јосифа, кад се Бизмарк последњи пут бавио у Бечу. Та је аудијенција тада у истини изостала с тога, што на њу није пристао немачки посланик.

Сад ће се видети шта ће на ово одговорити генерали,, а по томе ће се одговору моћи оценити у напред даљи развој ових догађаја, који су узели други правац после познатога прогласа бурских генерала.

Вести из места и са стране.

После арнаутлука у Загребу. Из Загреба јављају да су у четвртак преслушана и затворена два овдашња имућна поседника куће Кореци и трговац Буди. Окривљени су да су подстакли руљу на екцесе и да су јој новаца делиле да роби и пустоши српске радње. — Бан је президиално позвао Александра Винклера, председника и управника полицијског комесаријата у Гор. Карловцу, да предузме управу загребачке полиције. Уједно је наредио загребачком градском начелнику, да преда Винклеру све полицијске агенде. Ово се сматра за први учињен корак да се полиција у Загребу подржави. У свези с тиме је досадањи загребачки варошки полицијски управник дигнут са свога места и премештен у друго оделење.

Проневера код поште. Из Беча јављају, да су код вериншке поште ушли у траг проневери од 54 хиљаде круна. Виши чиновник речене поште Фридрих Хрох нестао је био тога дана незнано. Одмах су предузели шконтирање и тако ушли у траг проневери. Хроха тражи полиција али га још није нашла.

Српска земљорадничка задруга. У Бечмену је основана земљорадничка задруга. Председник је: Стеван Лаугаш, заменик Ђорђе Лауташ. Председник надзорног одбора: Сава Павловић. Пословођа: Јован Дреновчанин.

Члановима „Српске Учитељске Новчане Задруге у Новом Саду“ са стране. Чланови ове задруге са стране, могу своју уплату слати на задружног благајника г. Пају Ћурчића, књиговођу српске црквене општине новосадске. Рецепише нека чувају, а књижице њихове чуваће се у задрузи и у њих бележити сваки пријем у новцу. Толико знања и равнања ради свију оних чланова који не мају поверљива човека у овој вароши, којем би могли поверити уплаћивање својих удела, а распитују, како ће у том погледу да поступе. Управа „Српске учитељске новчане задруге“ у Новом Саду.

Споменик Паји Путнику. Читамо у београдским листовима: Нашој ранијој генерацији, нарочито војничкој, врло је добро познато, шта је и ко је био у нашим ратовима за ослобођење и независност пок. Паја Путник. Његово српско родољубље, његово јунаштво, његово пожртвовање опевао је чак и српски народ, — он је постао народни јунак. Па ипак тај јунак српски, увек скроман и повучен, а скоро без игде икога свога, умро је пре $2^1/_2$ године, остављен од свију и сарањен више него скромно без пријатеља и другова. Таква му је ваљда судбина била. Али српски народ, за који се пок. Путник борио и живео све до издисаја свога, не може заборавити свога искреног и пожртвованог јунака, коме још ни један парастос није приређен, неће и неможе, а да не ода пошту и признање заслугама и јунаштву пок. Путника. За то су неколико његових искрених поштовалаца и пријатеља решили, да у суботу, 21. ов. м., приреде у гостионици Франца Штибнера — правој кући покојниковој, забаву у корист подизања споменика пок. потпуковнику Паји Путнику. Ми не сумњамо ни мало, да ће Београђани, у чијој је средини пок. Путник, дуги низ година последњих, свога живота провео, учинити своју дужност и одазвати се успомени српскога јунака и родољуба Паје Путника, те својим прилозима на поменутој забави омогућити, да се подигне достојан и ако скроман споменик великом родољубу и великом јунаку српском. Нарочито се уздамо, да ће српски официри, истинска узданица народна, учинити све што од њих зависи, да се ова мисао о споменику Паји Путнику потпуно и оствари. Нама је мило, што можемо у напред рећи, да ће се свак одужити успомени пок. Путника, а одати признање његовим родољубивим и пожртвованим подвизима за Српство.

Суша у Истрији. Овогодишња јесен отпочела је у Истрији са врло великом сушом. Брзојави из Трска и Поле јављају да је суша нарочито врло велика у округу Диагло. По чесмама и бунарима нестало је воде, и људи и животиње трпе највећу жеђ. У големој невољи тој испомажу се у неколико тиме, што варошке власти вагонима жељезничким довлаче воду из Поле. Биље пропада од суше. Народ је у очајању већ. Суша траје већ недељама и у околини Писина и Пирана. Марву и стоку терају сатима далеко, само да им нађу мало воде. Посланик др. Рици брзојавно се обратио министру Селу, да ма на који начин олакша народу ову голему недаћу због суше. — Да је како год начина да ми ове наше облаке и кишу пренесемо мало у Истрију, колико би се њој тамо обрадовали, а ми се овде и онако ратосиљамо, јер нам лије непрестано за врат а ту је и берба грожђа и кукуруза.

Лажно алем камење у енглеској круни. Један енглески лист доноси вест, како је алем камење у енглеској круни лажно. По све је разумљиво да је ова вест јако узрујала све сталеже грађанске у Лондону и целој Енглеској. Познато је да је у свету опште уверење да енглеска круна има најлепше и најдрагоценије камење. Да је многи алем камен лажан ушло се овако у траг: Када је круна пре крунисања данашњег краља енглеског Едварда VII. дата једном златару да је очисти, овај је утврдио, да је много и то најскупоценије камење у њој лажно. Подражавање је тако вешто изведено, да би се и најбољи стручњак преварио. Повесницом је утврђено да је енглеска круна доиста сачињена била од правог најскупоценијег камења и да је на почетку прошлог столећа још то право камење имала. Када је у њу метнуто лажно камење и куда се дело оно право, о томе би, по реченом листу, само њих неколицина од посвећених могли дати обавештаја.

Брзојави „Застави.“

Стигли 21. септембра.

Будимпешта. Краљев имендан прослављен у земљи свечано. У црквама је било благодарење а у школама свечаности су приређене.

Беч. Аустријски министар-председник Кербер био је јуче од владара примљен у подужу аудијенцију.

Париз. Министар-председник позвао је владике, да у семинарима и средњим школама поставе само учитеље из свештеничког световног реда.

Париз. Драјфус неће учествовати погребу Золином, да не би чисто књижевном карактеру овог погреба дао политички значај, те изазвао трзавице. Вели се, да је Драјфус то учинио на молбу своје жене.

призренске митрополије а да се сједини с драчком, и да потпане под драчку епархију, и слажу, да је на то дао свој пристанак, руски конзул. Патријаршија драговољно објеручке прими предлог и усвоји одцјепљење од рашко-призренске митрополије и да своју санкцију да може доћи слободно под драчку епархију.

Као што ћете даље видјети, гдје је срећа ту и несреће има. Господин Бакић црногорски министар у Цариграду дозна са свим случајно за ту ствар; пође код г. Грујића и исприча му све; те оба заједно оду код г. Зиновијева. Овај извиди одма разложност њихове жалбе, поручи за г. Шчербина, који дође у патријаршију и изјави пред патријаршијом, да он није дао своје сагласије грчком конзулу за отцјепљење српске скадарске општине од рашко призренске митрополије. Нашто патријарх рече, па кад г. Шчербина није оно хтио, онда нека буде по старом.

Ето у томе је истина. И коме је стало до истине тај ће бити брзо на чисто и с оним, што овде нисам исписао.

Истинко.

Политички преглед.

Поравнање. Данас у вече стижу у Будимпешту аустријски министри Кербер, Бем, Паверк, Кал и Главанели, да у недељу продуже преговарање у ствари поравнања са угарским министрима. Полуванични извештаји јављају, да се ово преговарање не односи на царинску тарифу, јер је у том питању споразум већ постигнут. Диференције постоје једино још у стварима финансијске политике. Но има наде да ће се сад у Будимпешти у тим питањима постићи потпун споразум.

Велики кнез Николај Николајевић у Цариграду. „Ђорђе Побједоносчев“ је са великим кнезом Николајем Николајевићем стигао у Цариград. Великога кнеза је на лађи поздравило нарочито изасланство султаново, а осим тога руски посланик са целим својим особљем. Кад је велики кнез ступио са лађе на земљу учињене су му велике војничке почасти. Одатле се велики кнез кренуо на колима у Јилдис палату, а путем га је пратило коњичко оделење. У Јилдис палати је велики кнез примљен врло срдачно и са највећим почастима. Пошто су чланови свите са обадве стране приказани, вратио је султан посету великом кнезу у Мерасик-хиоску, где је кнез одсео и где ће остати, док се буде у Цариграду бавио.

Крвави метежи у Старој Србији и Маћедонији. Из Софије јављају: Из

---

7. (20.) септембра о. г. испунила је омладина своју реч, коју је покојном Малаћу задала, одржала је реч, отишла је на излет у Св. Андреју, на најжалоснији излет, што се само замислити може, на излет на сентандрејско гробље, на гроб врлога друга свога.

Учинивши помен у пештанској српској православној цркви, и указавши пијетет према своме доброме другу, кренула се омладина у великом броју на тужан састанак са несретним другом.

С болом у души опростисмо се од хладне груде, што покрива оно искрено и поштено срце, које је тако топло куцало за српски род. Опраштајући се од његова гроба, премишљали смо о његовој поруци, коју је на самрти својим друговима поручио: „да се његовим примером учимо, memento mori!« (сећај се да мораш умрети.) Покојник умре с болом у души, болело га што није доста урадио за свој род, с тога опомиње, своје другове, да они раде, да их смрт не затече, тако као њега.

Одосмо неутешни, премишљајући о томе, зашто да и најлепши цветак увенути мора, зашто да и најплеменитији живот, угаснути мора!

Опростисмо се од тужног оног места, носећи у души успомену на доброг друга, за кога се с правом рећи може:

„Много хтео, много започео
Час умрли, њега је помео!“

Будимпешта, 1902. **И—дин.**

Натечај.

Српско есконтно деоничарско друштво у Митровици расписује овим натечај на место друштвеног

СЕКРЕТАРА

са годишњом платом од 3000 круна и квинквеналом од 300 круна. Молитељи имају своје молбенице, провиђене сведоџбом о свршеној вишој трговачкој школи и досадањем службовању у ком већем новчаном заводу, поднети најдуже до 15. новембра о. г, и то на адресу управитеља **Јована Секулића** или његовог заменика дра **Александра** пл. **Роснића,** адвоката у Митровици.

У Митровици, 1. октобра 1902.

УПРАВА

српског есконтног деоничарског друштва

650 1—5 **у Митровици.**

НАКНАДНИ ВАШАР

ГОЛУБИЊАЧКИ

СА РОБОМ И МАРВОМ

одржаће се 9. октобра по нов. кал. о. г.

С. С. Николајевић,

648 1—1 закупник.

МАНУФАКТУРНА, ПОМОДНА И ПЛАТНАРСКА

трговина

ПАВЛА Д. ЈОВАНОВИЋА

У ЗЕМУНУ

потребује спомоћника који може одма ступити. 649 1—1

---

645 **НЕЧУВЕНО ЈЕФТИНО!** 1—1

315 ствари само за 1 ф. 85 новч.

Један елегантан сат који се навија свака 24 сата а са гаранцијом доброг хода са позлаћеним ланцем, 1 леп кође са источњачким бисером, најлепши украс за женскиње, 1 врло леп цигаретеншпиц са бернштајном, 1 дивна игла за пошу са симиљи бриљантом, 1 врло елегантан прстен са имитинираним драгим каменом за господу и госпође, 1 дивна гарнитура са дугмадима са патент копчом за манжетне, крагнове и груди са гаранцијом 3 % дублзлата, 3 комада правих кончаних џепних марама, 1 врло леп елегантан писаћи прибор од никла са енглеским механизмом, 1 дивна кутија са огледалом и финим чешљем, 1 врло елегантан париски брош за даме, најновије моде, 1 врло лепо увезана бележница, 20 ком. ствари потребних за дописивање, 1 врло фино држаље за пера, 72 енглеска пера за писање и 200 разних ствари које су у кући потребне, могу се добити у наточ (per Nachnahme) или кад се пошље новац у напред на адресу:

Exporthaus H. Spingarn

in **Krakau,** Postfach № 75.

Ко наручи два пакета добија још бадава 1 фини федермесер са две сеченице. За сваки даљи пакет више од два добија се такође такав федермесер. Ако се коме пошиљка не допада, новац се враћа

Liniment. Capsici comp

Richter's Anker-Pain-Expeller

је старо опробано кућевно средство, које се већ од преко 3[illegible] године као поуздан лек против костобоље, реуме и навеба употребљава.

Опомена. Због подражавања, која мање вреде, треба при куповању узимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер" и фирмом „Richter" — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 круне може се у свима апотекама добити.

Главно стовариште код: Јосифа пл. Терека, апотекара у Будимпешти.

F. Ad. Richter & Cie., k. u. k. Hofl.

Rudolstadt.

647 1 35

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Гавре Ј. Полита

У НОВОМ САДУ

треба једног помоћника Захтева се да је добар продавац и вичан намештању излога. Знање српског, мађарског и немачког језика.

Ступање одма. 640 3—3

ПОТРЕБУЈЕМ ЗА МОЈУ

МАНУФАКТУРНУ И ПОМОДНУ РАДЊУ

2 старија и 2 млађа помоћника, који могу одма или за 14 дана ступити.

Никола Стојановић

656 1—2 у Белој Цркви.

ГВОЖЂАРНИЦА

М. ВУЛПЕ, Нови Сад.

Темеринска улица бр. 12.

ПРОДАЈА УГЉА.

Препоручује своје добро снабедевено стовариште гвожђарског еспапа као: *Гвожђа, осовина, лонаца, фуруна, илеха, ексера, окова за зграде, столарског, коларског и козачког алата и велики избор кухинског посуђа. Даље*

100 кгр. најфинијег буковог дрвета угља . . . . . 6 кр. — п.

100 кгр. I. врсте врдничког угља . . 2 кр. 20 п.

од 50 кгр. на више безплатно у кућу стављено

1 кгр. дрвеног угља 12 потура.

Папира за **покривање куће. (Dachpappe)** 10 □ метара 294 20 20

№	2	3	4	5
Кр.	4.50	3.70	3.20	2.40

Тачна солидна и брза послуга, јефтиније него игде.

ПРОЛИВ

КОД

ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ 10—10

престаје брзо и сигурно при употреби

СТРАКОВЕТАНИН-ЧОКОЛАДЕ.

Један комад стаје 40 пот. Добија се у свима апотекама. 435

На сваком листу водени знак.

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве.

289 27-40

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ! СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Добија се у главним и споредним трафикама

Red Star Line, Antwerpen

У Америку.

Прве класе поштански бродови. — Управо без претоваривања у Њујорк и у Филаделфију. — Добро препитање. — Врло добро уређене лађе. — Јефтина вожња

Извешћа даје: 7 33—38

Red Star Line. 20. Wiedener Gürtel, in Wien.

---

1 30—

ХОТЕЛ ПАРИЗ

у Шапцу (Србија)

у центру вароши са комплетним прибором издаје се под закуп од 1. новембра 1902. год.

За цену и услове обратити се подписаном.

Алекса Бајић

632 3 6 у Београду дубров бр. 57.

ЈЕДИНИ ПРАВИ ЕНГЛЕСКИ

БАЛЗАМ A. THIERRY-A АПАТЕКАРА

ПРЕГЛЕДАНО И ПРЕПОРУЧЕНО ОД ЗДРАВСТВЕНИХ ВЛАСТИ

Паковање флаша под заштитом трговинског закона.

Овај **балзам** може се употребити споља и изнутра. Он: 1.) **Недостижив лек против свих плућних и грудних болести, ублажује катар и умањује лучење слузи,** отклања кашаљ, који иде с боловима и лечи најзастарелије болести. 2.) Од ванредноога је утецаја против запаљења грла, промуклости, против осталих болести у грлу. 3.) Коренито уклања грознице 4.) Ванредно лечи болести у стомаку и цревима и кидање у телу. 5.) Нежно поправља столицу и чисти крв, чисти бубреге, ослобађа од меланхолије и хипохондрије, поправља апетит и варење. 6.) При спољној употреби је од ванредног утецаја на ране, на нове и старе ожиљке, израстке на телу, на опечене у смрзнуте удове, на огреботине, аушлоге итд. отклања главобољу, зујање, севање, реуму, зујање у ушима итд. Пазите увек на овде прикључену заштитну марку са зеленом дувном. Од фалвификата се може најлакше сачувати на тај начин, ако се од мене директно наручи. У патент-картонима разашиљем за Аустро-Угарску на сваку стотину франкирано 12 малих или 5 двоструких флаша за 4 круне. За Босну и Херцеговину 4 круре 60 потура. Мање се не разашиље. Разашиље се само уз претходну пошиљку новца или уз пошиљку капаре.

Зашто патите? када ћете против сваке и сваковрсне ране наћи сигурна лека, те скоро увек избећи тешко и опасно оперирање и ампутирање употребом

CENTIFOLIA-МАШЋУ

једино право од апатекара **A. Thierry-a.**

Ванредно је лековито при лечењу рана, а недостиживо при ублаживању болова. — Права Centifolium-маст може се употребити: код рђавих грудних болести породиља, против тврдоће груди у дојиља, против немања млека, против ротлауфа, бруха, отворених костију, против ишчашивања главкова и код рана од убода и удара, при уклањању страних материја као песка, стакла, трња, кугала из тела, код свакојаких отока, израштаја и чирова, код карбункула и рака, најпосле против гљиста, против подбијености ногу од хода, против рана од опека и мраза против рана од дугог лежања, код деце и болесника, отока у грлу, усирене крви, зујање у ушима итд. — Разашиљање искључиво уз претходну пошиљку новца. Две теглице заједно с паковањем и поштарином 3 К и 60 пот. На расположењу стоје многе оригиналне сведоџбе. Молим свакога да се чува фалвификата, јер немају никаквог утецаја те нека пази, да ли је на теглици горња заштитна марка, и да ли је ужежена моја адреса: **Schutzengel-Apotheke des Thierry (Adolf) LIMITED in Pregrada**

Ова два лека, која су у лековитости невадмашива нису изложена кварењу, на против што су старија тим су лековитија и од већег утецаја, не шкоди им ни мраз ни жега, могу се дакле употребити у свако доба године. Помажу и лече скоро у сваком случају са успехом, бар док не стигне лечник, али наравно не смеју се употребљавати фалвификати ни други слични помоћни лекови, који немају никакве вредности ни утецаја и за које се узалуд избацује новац, него треба употребљавати ове јавне опробане, јефтине и поуздане, а поред тога сасвим невине лекове светскога гласа, који треба да стоји у свакој породици у приправности за сваку могућност. Где се не могу добити праве са свим горе назначеним знацима о валапости, онда треба директно наручити и адресирати:

An Apotheker Thierry (Adolf) LIMITED Schutzengel-Apotheke

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Главно стовариште у Будимпешти код апотекара **J. v. Török,** у Загребу код апотекара **S. Mitteibach,** и у Бечу код апотекара **C. Brady.**

204 29—50

Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.